

Samtal med Rikspolischefen Holger Romander den 16 februari 1987

kl. 13.30

Närvarande från kommissionen:

Per-Erik Nilsson

Olof Bergqvist

Carl-Ivar Skarstedt

Kjell Arne Eliasson

Håkan Kyhle

Dag Victor

Stefan Ryding-Berg

Nils-Olof Berggren

PEN: Vi har i olika sammanhang diskuterat både med dig och med andra terrorismfrågorna en företeelse som tyvärr har fått en allt vidare och större aktualitet även i vår del utav världen. Och vi har ju haft en lagstiftning som har varit direkt inriktad på den här typ av verksamhet sedan mitten av 70-talet och vad vi nu skulle vilja prata om är väl då bl.a. utvecklingen utav den internationella terrorismen som du ser det, de förändringar och kan man säga eller om det nu finns sådana och utvecklingstendenser i den riktningen som kan vara och vissa synpunkter också på vår lagstiftning och allmänna beredskap när det gäller det här. Vi har också naturligtvis då kommit in på frågan om organisation och sådant var ansvaret för den här verksamheten skall ligga och där det har framkommit en del olika synpunkter och där vi alltså gärna då vill höra dina. Men om vi börjar i rent allmänna termer och ber dig att kanske inledningsvis ge en skildring utav läget idag s.a.s. när det gäller den internationella terrorismen som företeelse, och dels ställd i relation då kanske till den beredskap vi har lagstiftningsvägen i första hand och på, om det är någon skillnad mellan dagens terrorism och terrorister och de som vi konfronterades med ganska handgripligt med i början och mitten av 1970-talet om det finns någon skillnad i den här utvecklingen?

HR: Utvecklingen präglas ju av att den internationella terrorismen ökar. En kraftig ökning av antalet terroristangrepp präglar ju den senare

tidens historia här. Och inte minst har då västeuropa blivit utsatt. Medan däremot, kanske något överraskande, i första hand Amerika/USA har skonats rätt mycket. Förklaringen till detta är självklart det att Europa ligger mycket närmare centrum för de här terroristgrupper som finns, lätt att komma till den här delen av världen och den har stor uppmärksamhet massmedialt också förhållandevis kanske lätt att göra olika angrepp i de öppna samhällen som vi har. Det är möjligt att USA kan ha något lättare att skydda sin gränser än vad vi har. Men framför allt är det avståndet tror jag det som är det avgörande och en stor känslighet massmedialt för de här händelserna. Terroristgrupperna finns ju koncentrerade i den här delen av världen det är Mellanöstern, Palestinafrågan, Iran-Irak komplexet naturligtvis som kan skapa terrorismen. IRA och den spanska hör ju också till den här delen av världen. Och Bader Meinhof och dess efterläggare det är ju precis i mitten av Europa. Franska Action Direct och den belgiska de här kommunistiska cellerna slutligen då den italienska. Alltihopa finns ju i den här delen av världen så att de har nära till och det är bra marknad för terrorism. Det är väl anledningen till att det ökar. Över huvud taget de politiska spänningarna i världen som också utgör en grogrund för det här. Om det är en ändrad bild om vi ser det jämfört med vad vi hade 70-talet när vi hade angrepp det är ju svårt att se. Det är ju klart att handlingsmönstret modus operandi förändrats det gör det ju hela tiden. Ibland är det ju populärt att kidnappa flygplan och sedan har man gått på främmande beskickningar och ibland spränger man som det kan tyckas ganska godtyckligt i städer och annat. Det är naturligtvis sånt som förändras från tid till annat beroende på vad man kan, är man skicklig på bombning så gör man det, och det kan vara lättare att tillverka sådant. Det är väl inte någon överlagd strategi bakom detta utan det blir som det blir förmodar jag, men detta är någonting som vi inte vet så förskräckligt mycket om, jag tror inte heller någon annan.

Ja någon egen, det kan vi konstatera, nationell terrorism det har vi inte. En annan sak är att vi självklart kan ha en viss subvervsiva grupper som kan vara bereda att tillgripa våld, men inte som kan betecknas som terrorister, i varje fall inte beteckningen internationell terrorism som frågan gällde här.

Jaa, det är klart har vi tillräckliga resurser, ja inget land har tillräckliga resurser och förmåga att bekämpa det här i den mening att vi sätter stopp för allting men förmodligen så förebyggs åtskilligt

genom de insatser som görs. Flygplatskontrollerna har rimligtvis haft sin betydelse för att reducera antalet high-jacking av flygplan och tillsynen över ambassader på samma sätt och det är väl det också som då kan förändra bilden att man går på objekt som är mindre skyddade och naturligtvis också mycket svåra att skydda därför att de är oförutsebara på ett helt annat sätt. Vår organisation är i princip mycket tillfredsställande. Detta ligger alltså på vår säkerhetstjänst naturligtvis stödd då av den vanliga polisen när det sedan gäller att hålla bevakning och framför allt att ingripa när en terroristhandling har ägt rum blir då ofta, men inte alltid så att det kan vara naturligt att det är den vanliga polisen som gör utredningar det sammahänger med vad somvar syftet eller målet för terrorism är det klart inriktat på samhällets och rikets säkerhet så blir det ju någontingsom säkerhetstjänsten tar hand om också genomgående menom vi ser på de vanliga sprängningarna så blir nu har vi inte haft några dödsskjutningar ute på gatan, jag bortser ifrån naturligtvis Olof Palme där vi inte har några belegg för att det är fråga om terrorism. Det är ju ett mord, möjligen begånget av terrorister, men det är ju inte någon terroristhandling. Jag kanske får lite mera

PEN: Javisst självklart. Om vi då börjar med en väsentlig metod ...verksamt och väsentligt medel i polisens agerande gentemot både förebyggande, kanske framför allt förebyggande, är ju vår utlänningslagstiftning. Du säger du sa ju också det att det som har gjort Västeuropa så eller till ett område där de flesta terroristdåden kanske begås bl.a. finge tillskrivas det fakta att vi hade en stor öppenhet i vårt samhälle, det är lätt att passera ut och ins.a.s. det finns en lång rad sådana här yttre faktorer som gör det lätt s.a.s. och som både att komma in och ge sig i väg s.a.s. när man Dom regler som vi har är dom verksamma medel för polisen eller är dom ... borde dom på något sätt kanske förändras eller skärpas upp i något hänseende. Vi skall ju inte komma med några förslag s.a.s. men vi måste ju peka på områden s.a.s. där om man nu skall beskriva terrorismbekämpning så kan man knappast undgå att komma in på utlänningslagstiftningen och det faktum t.ex. att vi har ett icke obetydligt antal personer om vilka vi inte riktigt vet vilken identitet dom har s.a.s. och möjligheten att

utifrån de förutsättningarna hålla ett öga på potentiella terroister är naturligtvis besvärligare än om man hade en annan form. Och vi har ju en del andra sådana här ... det är naturligtvis en känslig politisk fråga det är vi medvetna om men man måste ju s.a.s. man kan inte tala om terrorismbekämpning i allmänna termer om man inte samtidigt också kommer in på utlänningslagstiftningen och det samband som finns där.

HR: För det första menar jag att det kan inte bli tal om att slopa passfrihet och visumfrihet utan det systemet som sådant det är ju förutsättning över huvud taget för vårt sätt att leva i dagens samhälle alltså en stor frihet att röra sig över gränserna. Jag kan inte tänka mig någon annan ordning utan att det helt och hållet skulle förändra livsmönstret i våra länder. Det här nu tillfälliga visumtvånget i Frankrike inte ens där kan man ju upprätthålla det inom grannländerna utan det är ju lite mera avsides belägna länder. Det skapar stora problem och är väl inte någon garanti för att man löser några problem. En annan sak är att, och vi har väl också en lagstiftning rent materiellt när det gäller flyktingpolitik som man inte kan ha invändningar mot, dels är den ju konventionsbunden till stor del och därutöver ger uttryck för en liberal inställning som det är rimligt att slå vakt om. Men sedan tillämpningen av det här skapar åtskilliga problem för oss. Om vi då ser först på själva hanteringen - proceduren så är det någonting som vi gång på gång har anmärkt att detta är långtifrån, den är inte tillfredsställande som det i dag, det är något slags kvasijudiciellt förfarandesom ger ett intryck av att det är en ordentlig domstolskontroll, så uppfattar de här människorna som är berörda av det också men tycker att den är en dålig rättssäkerhetskontroll, så det är varken det ena eller det andra det skapar stora problem och det gör att lagstiftningen är rätt svår att praktisera. Och ändå ger den alltså hugg på sig. Som vi ser det bör det vara mycket enklare att finna en form för att tillämpa den lagstiftning som finns och som ger alltså goda möjligheter att hålla ute från landet personer som inte är önskvärda här. Det är frågor som vi har tagit upp med regeringen. Sedan om vi ser på det som har varit ett stort problem, det här den här ordningen som, eller oordningen, som många flyktingar har infört att komma hit helt och hållet dokumentlösa. Och det är självklart att en person kan ju vara politik flykting och sakna varje sådan där dokumentation när han kommer.

också ett kan vara på det sättet och han bör ju inte förvägras asyl av det skälet men det kräver då enligt min mening att då bör han kunna ge en rimlig förklaring till varför det förhåller sig på det här sättet att han inte kan legitimera sig på sedvanligt sätt. Detta är ju satt i system, eller har satts i system i varje fall man kommer i stora mängder och det är helt klart att man har förstört sina dokument just innan de kommer in i landet. Man har gjort en beräkning att vi har inte mindre än f.n. ca 9.000 personer här i landet vars identitet man inte kan fastställa, det är klart att många av dem är vanliga hyggliga människor som det är väl berättigat att de får stanna här en del av humanitära skäl möjligen några är asylfall ofta är det kanske andra skäl i verkligheten men det är inte några kriminella eller personer som vi och för sig har anledning att se på från vår synpunkt, men självklart så finns det risk för att bland dem finns människor som tycker att detta är ett bra sätt att komma in utan att bli alltför mycket genomskådade och så har man då legender som man ger. Detta är otvivelaktigt ett problem och det har på sina håll runt om i världen skapat det intrycket att Sverige är ett land som kan vara föredelaktigt att använda som bas för terrorism, ja inte så att man precis begår terrorism eller ens planerar det här, men har det som en tillflyktsort eller att övervintra för att vänta på lämpliga tillfällen och agera på ett annat håll. Den risken finns uppenbarligen. Sådana fall har vi i varje fall misstankar om de finns i landet. Det är väl i stort sett vad man säga om det här systemet ifrån vår synpunkt. Vi måste godta passfriheten som sådan men en annan attityd och krav när det gäller att legitimera sig med dokumentation och på annat sätt. Om man då stoppar mängden av det så kan man då göra en ordentlig kontroll av de få som kommer dokumentfria av andra skäl.

PEN: Du använder ordet kvasijudiciellt förfarande. Vi har ju ett institut s.a.s. som ger sken av att vara i varje fall i praktiken har utvecklats till något ditåt s.a.s. det är det här förhandlingsförfarandet som ju upplevs utav i varje fall vissa av aktörerna som ett institut utan reellt innehåll utan reell betydelse egentligen i det här sammanhanget. Tillhör du dem som ser kritiskt på förhandlings.....?

HR: Ja, jag nämnde redan det att vi från vår synpunkt så är det bara det det att det försvårar och fördröjer det hela och de som berörs av det dom finner det inte heller vara judiciellt godtagbart. De tror sig då vara misstänkta för något brott och sedan säger de vi är inte ordentligt dömda i varje fall vi vill veta vad det är för brott vi begått och bli dömda för det, det är den invändningen. Man får ett intryck att man måste vara dömd för något av den här domstolen för att kunna bli utvisad.. Det förskjuter lite grann den här aspekten att varje land själv bestämmer vilka människor som får finnas på deras territorium och vi har ju då regler som

PEN: Ja det var det Jonas Widgren nämnde, vi talade med honom s.a.s som en av svagheterna i systemet det är att en fördröjning som det låg i att bli av personer som icke var önskvärda i landet s.a.s. där systemet s.a.s. ju höll dem kvar eller kunde hålla dem kvar i landet under en tid tid som ur vissa synpunkter kanske kunnat synas väl långt s.a.s. Det här samspelet mellan då säkerhetsavdelningen i första hand, rikspolisstyrelsen och säkerhetsavdelningen och arbetsmarknadsdepartementet och de andra hur ser du på det s.a.s. som ett medel att sprida information och öka effektiviteten i de åtgärder som man så småningom vidtar?

HR: Den enda synpunkten som jag och mina medarbetare har på det, jag tycker att det kanske är något lite egendomligt att det inte ligger på justitiedepartementet utan på arbetsmarknadsdepartementet som har sakkunskapen och en inriktning på helt andra frågor än vad det här gäller nämligen att skydd landet mot terrorism. I och för sig är det inte svårare för oss att samarbeta med arbetsmarknadsdepartementet än något annat, men rent principiellt så kan det tyckas eftersom det ändå har en säkerhetspolitisk och i viss mån kriminalpolitisk bakgrund.

PEN: Har det här samarbetet byggts ut åren s.a.s. eller det har sagts i varje fall tidigare att det har präglats som en viss brist på kontinuitet genom att man liksom har bytt, man byter handläggare och ansvariga på departementet. Upplever ni det som ett slags brist på stabilitet eller institutionalisering utav det här samarbetet är en svaghet i systemet?

HR: Nej det har vi väl inte. Sedan är det ju klart att skiftet av regeringar och skifte utav statsråd på det här .. det märker vi skillnaden naturligtvis och så. I bland så är det lättare att samarbeta .. ibland så tycker vi att vi har svårigheter att få förståelse för våra synpunkter. Men det är ju rimligt att man byter statssekreterare och så när som byter regering det kan vi inte säga det är ju så i alla departement.

PEN: Deltar du i någon utsträckning i de här

HR: Nej, ... i justitie, ja, men inte i arbetsmarknads, nej.

PEN: Är Du regelbundet med i justitie?

HR: Ja det är jag i princip som lämnar information till statsministern, låt vara att det i realiteten är chefen för säkerhetsavdelningen som lämnar detaljredovisningarna och så är det inte statsministern utan det är statsrådsberedningens sekreterare Kjell Larsson som tar emot det.

PEN: Är det din uppfattning eller är du, i varje fall finner du dom resurser som ni på säkerhetsavdelningen har acceptabla i den här kampen, tillräckliga är dom kanske inte dom skulle kanske kunna vara större eller är dom

HR: Ja det är klart

PEN: Är dom väl rustade s.a.s. för den här verkamheten personellt och i andra hänseenden?

HR: Nu har vi alltså varit i en abnorm situation de senaste elva månaderna så det är lite grann snedvridet men annars så upplevede vi det tiden dessförinnan lite bekymmersamt att vi tvingades att överflytta resurser lite väl mycket på den här sidan på det sättet, möjligen hade svårt att uppehålla det som ändå är väsentliga för oss kontraspionaget. Subversionen har vi kunnat ta ifrån för den är någonting som vi dessbättre inte har, behöver ägna stora insatser åt i det här landet.

Det är inte värre alltså detta än att vi har haft det under bevakning och sedan har det skett vissa förstärkningar, jag ser det inte som något stort problem detta.

PEN: Men under de sista månaderna och de senaste elva månaderna så kan man säga det... att ni har fått koncentrera er på andra saker än ni normalt ägnar er åt?

HR: Ja det har vi. Å andra sidan så har ju den verksamheten samtidigt kommit att riktats mot terrorism i allmänhet så att jag kan inte se kanske ändå .. Vi arbetar på ett annat sätt

PEN: Ingen negativ inverkan?

HR: Nej vi har inte sett några incidenter i den riktningen som skulle tyda på det.

PEN: Och ingenting för kontraspionaget heller?

HR: Nej det har vi de resurser som vi menar är erforderliga.

PEN: Du nämnde i något sammanhang flygplatskontrollen också som ett led i den här mycket komplexa bilden ... eller talas om terrorismbekämpning och där det väl är hundra procentigt ... internationella åtaganden ... utrikestrafiken medan däremot inrikestrafiken ju är betydligt lägre. I något sammanhang nämndes att den skulle ligga på ungefär 30 procent som skulle kontrolleras. Nu är man de facto nere i 3,4 procent s.a.s. Är det en resursfråga eller är det en medveten

HR: Det är.. ja det är både och på ett sätt men den är medveten. Det är inte så att det skall vara 30 procent, det har vi frångått efter överenskommelse med pilotföreningen och andra berörda, luftfartsverket. Nu är det så att man sätter in 100 procentig då anledning därtill förekommer. Så snart det kan finnas något hot eller några indikationer så sätter man in en ordentlig insats på .. en viss tidpunkt eller på en viss flygplats

PEN: Är det en effektivare metod eller

HR: Alla har varit ense om att det är mycket bättre än ha den här 30 procentiga som var väldigt svår att upprätthålla i verkligheten. Nu har vi inte haft anledning att incidenter någon gång skulle man sätta in fullständiga alltså 100 procentig ... en enorm omfattning av inrikesflyget det skulle bli ganska enormt alltså inte minst ute i de mindre polisdistrikten som ju också har det här inte bara Stockholm utan det är många polisdistrikt som berörs av det här och det skulle te sig väldigt egendomligt om man skulle ha 100 procent. Ofta är det bara de är och sedan är det riksdagsmän och andra som flyger det skulle se väldigt konstigt ut i samhället om vi skulle börja undersöka ...

PEN: Hur är det annars med kontrollen på flygplatserna och det här med .. det är många som är verksamma och tar aktiv del i det här och vi liksom konfronteras med historien om ambassadörens wiskeyflask eller någonting sånt. Är det när det gäller den delen utav verksamheten så förekommer ju inte då kontrollen s.a.s. vare sig personkontroll eller på något annat sätt s.a.s. genom att det är så mycket privata entreprenörer som är sysselsatta med det här. Är det en svaghet i systemet eller en brist i säkerheten på flygplatsen, kan ta bort en grej från en resväska kan man också lägga till en.

HR: Ja, en resväska kan man väl inte se till. Om skall ha 100 procentig då skall man ju ha en ordentlig genomgång av handbagaget inte bara handbagaget utan annat också. Det är ju bara det att det skulle ju stoppa all rimlig, kommunikationer över gränserna ..

PEN: Det skulle bli som Israel helt enkelt?

HR: Ja. Och det går i ett land med en enorm omfattning men i vår del av världen är det inte realistiskt.

PEN: Den här organisationen som vi har den har vi talat om tidigare, du menar alltså och du har säkerligen inte ändrat uppfattning sedan vi sist talades vid s.a.s. att den organisationen alltså med terroristbekämpning som organisatoriskt hemmahörande i säkerhetsavdelningen är den riktiga och rimliga?

... har vi fått en del information om ...
... har vi fått en del information om ...
... har vi fått en del information om ...

... Det har varit en del ...
... Det har varit en del ...
... Det har varit en del ...

kap 19
Kulblosslagan

PEN: Samarbetet mellan den öppna och den sekreta polisen det fungerar också så att säga

HR: Ja det har varit och är väl alltid naturligtvis den föreställning att vi inte ger då fullständig information men det beror sannolikt på en stark övertro på vilken information man har. Därför att trots .. inte ens världens säkerhetstjänster kan ju veta allting och det vi får det låter vi då gå vidare på det sättet där vi finner att det kan ha någon betydelse. Det är riktigt att Stockholm i synnerhet där det mest förekommer och här är det ju lätt att etablera mycket nära kontakt på låg alltså verkligen operativ nivå så att det går raka vägen dit det ska. Det har jag inte hört att det på något sätt skulle brista i det sammanhanget. Utan som sagt lite klagomål där sådana förekommer det tror

jag bottnar i det att man tror att vi har mycket mera information än vad vi faktiskt har.

PEN: Vid de tillfällen som vi har inom våra gränser drabbats utav terroristdåd utav olika slag så har dom ju hanterats utav den reguljära polisen vi har ju inte haft sådana här insatsstyrkor av västtysk eller annan modell. Vi har väl fått en antydning till det inom stockholmspolisen eller dom pikétgrupper som finns. Har man från rikspolisstyrelsens sida medverkat eller tagit del och kanske också gjort en bedömning utav de här pikétstyrkornas effektivitet och möjligheter att aktivt ta del i den eller att ingripa i händelse av att vi skulle få en ambassadockupation av västtysk modell av 74 års modell.

HR: Det har vi ägnat mycket tänkande. Och det är helt klart att vi saknar det idag. Stockholmspikéerna är inte alls tillräckliga för uppgiften. Man kan diskutera hur många man behöver av det här slaget. Min bedömning, och den tror jag delas av mina närmaste, är att det behövs bara en styrka men den måste vara slagkraftig och den måste rimligtvis inom stockholmspolisen det är helt klart. Jag har med mig bara för att visa vad vi har gjort Det var 1979 som den här kom och det var i anslutning till säkerheten vid kärnkraftsverken där vi har speciellt ansvar men det gäller allvarligare brottsliga angrepp över huvud taget. Det syftar precis på det här med ockupationer av .. flygplan som står på en flygplats inbrottsstyrka eller vad vi skall det för. Varje land behöver ha en sådan här. Våra grannländer har det, Danmark, Norge och Finland, vi har det inte, därför att politikerna har varit väldigt tveksamma inför en sådan här slagkraftig polisiär grupp. Vårt förslag var att bygga ut detta i Stockholm till en sådan där, vi fick omedelbart invändningar från politikerna. De tyckte nog det var bra att vi hade någonting mot kärnkraftens del för det ansåg alla vara riktigt men det måste decentraliseras. Vi måste ha en i Göteborg och en i Malmö också. Och då tunnade, det tog man då ifrån Stockholm ... inget blev användbart på det sättet. Det förmodar jag att man i Göteborg har man så i Malmö ... någon slags pikétgrupp ... jag känner inte närmare till det. I Stockholm har man två stycken. En Norrmalm och en Södermalm och dom är vardera på 64 man alltså 128 sammanlagt plus fyra befäl alltså sammanlagt 132 man, detta är helt otillräckligt. Det här förslaget som jag tror är realistiskt det ligger på det dubbla 266 kommer det att sluta på någonting. Dom har räknat med att man måste ha en grupp som är så stor

stor att den vid varje timme på dygnet året runt skall ha tillräckligt många för att det skall vara en slagkraftig grupp att sätta in mycket snabbt och vi har, det skulle vara avtal då med marinen att förflytta dom i förekommande fall ifrån Stockholm med Bergas stora helikoptrar ute i landet.

PEN: Dom är organisatoriskt knuten till stockholmspolisen med landet som

HR: Hela landet ja just det. Och tanken är då att en grupp på 24 man skulle kunna omedelbart sättas in och sedan bara efter några timmar måste ju dessa ha avlösningsmöjligheter, förstärkning ... 12 man mycket snabbt efter också räknar vi upp mot en vecka kanske när operation pågår. De måste alltså ha uthållighet för en vecka och då blir det så här pass många människor. De här piketgrupperna i Stockholm det är mycket ringa människor vissa tidpunkter på dygnet som faktiskt är tillgängliga jag tror det är 10 personer när det är som minst och det är verkligen inte mycket att ... Det blir ganska mycket på pappret. De här bör då vara integrerade i vanligt polisarbete normalt. De skall inte vara en sammanhållen enhet som arbetar för sig själva utan flyta in i polisverksamheten för att inte ge intryck av något slags hårdförd elitpolis. Dom behöver emellertid mycket återkommande träning vilket gör att man får reducera deras arbetstid på annat sätt. Dom måste alltså ha ordentlig utrustning. Detta är ett förslag som är väl genomarbetat men som politikerna inte vill ta i. Vi är beredda att förnya det här förslaget när som helst och det kanske är tillfälle nu att göra det. Men det ter sig för mig som ytterst anmärkningsvärt att det här landet som ändå är så pass stort och ligger i en del av världen som kan beröras av terrorism inte idag har den styrka att sätta in mot de här företeelserna som man bedömer som rimligt i de länder som vi har omkring oss.

PEN: Det finns alltså i de nordiska länderna, Finland, Norge Danmark ...

HR: Norge, Finland och senast Danmark.

PEN: Är det samma modell där att man normalt sett har dem integrerade i den reguljära polisverksamheten att man tar ut dom när man är det också bland tyska, västtyska

HR: Det är så i de nordiska länderna, i de större länderna är det lite annorlunda. Det kan behövas oftare och dels är det andra förutsättningar rent politiskt. England och Tyskland har sina speciella grupper, Militärt organiserade. Vi har den ordningen i Sverige alltså att vi är helt hänvisade till oss själva och det gäller ju inte de andra nordiska länderna trots att de har sådana här styrkor så är de berättigade till att begära hjälp från militärerna för att det kan vi inte göra enligt den lagstiftning vi har idag. Vilket skärper kravet på oss.

PEN: Den kom 1979?

HR: 1979 ja.

PEN:

HR: Det är inte mitt exemplar

PEN: Kjell Arne kan Ja vi hade några frågor också på Livvakteriets men vi kan ju stanna här och höra om ... vi brukar göra så att den i kommissionen som är ansvarig för ... huvudansvarig för den här delen utav vårt arbete ställer några frågor och sedan låter vi frågan gå runt. Därför ber jag Kjell Arne om någon kompletterande fråga om terroristavsnittet?

KAE: Finns det hur bedömer du säkerhetsläget beträffande terrorism idag? Är det oroväckande, finns det anledning att göra något speciellt eller kan vi s.a.s. ha kvar samma kostym vi har idag, du har nämnt om den här insattsstyrkan, men i övrigt?

HR: Situationen idag är inte mer alarmerande än vad den har varit vid vilken tidpunkt som helst under senare år. Det är ingenting akut, vi befarar ingenting speciellt nu. Vilket inte hindrar att vi självklart ständigt måste vara beredda på att det kan inträffa någonting men det finns ingenting i bilden som gör att vi av några speciella skäl skulle befara en terrorist.... i Sverige vid den här tidpunkten.

KAE: Vi har inom ramen för den nordisk passkontrollöverenskommelsen enbart stickprovskontroll mellan Sverige och Danmark och de övriga nordiska länderna. Delvis så har antalet passkontrollanter som tillhör polisen uttunnats och ett samarbete med tullen skall ske. Har man någon utvärdering om det. Vet man hur det här fungerar eller är det någonting som ni har tagit upp?

HR: Nej, det är, egentligen skulle du väl svara själv på frågan eftersom det är nere i Malmö och Helsingborgsregionen som det är aktuellt. Mig veterligt så har man väl inte riktigt kommit till skott ännu när det gäller det här sammanhanget mellan tull och polis på det här området. Men om du frågar mera generellt så har jag väl egentligen redan svarat på det att principen om den här stora friheten att röra sig över gränserna det måste man ju ändå slå vakt om. Det har ett stort värde i sig och det skulle vara orealistiskt om man skulle ha någon verklig passkontroll över Öresund med dessa 18 - 20 miljoner människor som rör sig där varje år. Det skulle ju helt förändra möjligheterna för människorna att ta sig över. Sedan är det klart att vi tycker naturligtvis att den här stickprovskontrollen och granskningen skulle vara lite bättre än vad den är och att vi egentligen inte behövde det folk som vi har haft hela tiden, det är vår inställning. Vi tycker inte riktigt bra om det här som har påtvingats oss den här lite grann den här.... överlämnade till tullen som ändå är inriktade eller inriktas mera på gods än på människor.

PEN: För jag sticka emellan bara, det finns väl en stadigt ökande medvetenhet och insikt om s.a.s. terrorismen som ett politiskt fenomen s.a.s. som kanske inte fanns i inledningsskedet om då man såg det mera som renodlade våldsdåd eller våldsåtgärder, och ni har ju också i rikspolisstyrelsens styrelse ju fått politisk expertis, Eliasson sitter väl med där för att lämna informationer såvitt jag förstår bl.a. i sådana här frågor. Och, men det kräver ju också då naturligtvis att, föreställer jag mig i varje fall, att dom säkerhetspoliser som arbetar med här också är medvetna om bakgrunden till det hela s.a.s. Är det det har alltså blivit svårare kanske att vara säkerhetspolis eller krävs mer av dom. Har ni några svårigheter att rekrytera en kompetent personal till de här svåra jobben.

HR: Det har vi inte alls. Det är ett stort intresse naturligtvis, det är alltid lockande att komma i vår tjänst, löningsförhållandena är lite bättre och tjänstgöringen kan vara spännande och attraktiv på olika sätt. Intresset är stort och våra möjligheter att välja rätt folk har ökat väsentligt genom ett rekryteringssystem som vi har sedan några åratt vi får använda provtjänstgöring vilket annars inte stämmer med moderna regler om anställningstrygghet. Aspiranter får känna sig för om det passar honom eller henne och vi får också på motsvarande sätt känna oss för.

PEN: Är det fortfarande så att dom flesta är poliser när dom

*15
beslagen*

PEN: Har Olof någon fråga?

OB: Nej, Kjell Arne.

PEN: ...

KAE: Jag tänkte fråga med 30 § i utlänningslagen kan vi beskriva som terroristparagrafen. Den har ibland kritiserats för att den är för vid i sin utformning att den tillåter för många s.k. övervintrar som du själv använder att det för många latenta terrorister som vi inte kommer åt i Sverige. Har du någon kommentar till det? Borde den vara striktare skriven?

HR: Nja jag kan inte vilken av dem är den som säger under vilka förutsättningar man får skicka ut folk?

KAE: Alldeles riktigt ja.

HR: Nja

KAE: Den som beskriver alltså vem som kan betecknas som terrorist alltså.

HR: Det är som jag sa i början så tycker jag nog att de materiella reglerna är tillfredsställande det är proceduren som är för komplicerad så att det blir svårt att praktisera den.

PEN: Carl-Ivar?

CIV: Nej.

PEN: Någon ytterligare, Håkan?

HK: Kommunförbud är ju ett institut som finns just i dom här terroristreglerna. Finns det några erfarenheter eller synpunkter i övrigt på det här instituet. Det har ju kommit till användning i viss utsträckning?

HR: Ja det tillkom ju i samband med terroristlagstiftningen på 70-talet. Och är ju menar jag en vettig tanke att just att vi har möjlighet att hålla kontroll över de här människorna och ställa olika krav på dem att anmäla sig till polisen. Och vidgade möjligheter till telefonavlyssning och kontroll på det sättet. Och kommunförbudet är viktigt, därför att det ger oss en möjlighet att sprida dessa människor utöver landet, så att de inte blir sammanhållna i grupper och också kunna destinera dem till sådana kommuner där den sociala kontrollen är förhållandevis god. Sådan tillsyn kan ju inte äga rum i Stockholm eller Malmö, utan det bör ju vara lite mera glesbyggdskommun, företrädesvis i den mån det nu är praktiskt genomförbart och någorlunda förenligt med humanitetens krav. Men principen är god som vi ser det. Sedan bryter den emot detta och ställer naturligtvis till mer arbete åt polis och åklagare och domstolar. Men man får väl ta det. Jag tycker det är ett bra system.

PEN: Dag Victor?

DV: Jag tänkte fråga om det här med pikétgrupperna och dom här insatsgrupperna. Det har ju gjorts en utredning nu i stockholmspolisen

utav pikétgrupperna och där har dom väl kommit fram till att man bör förändra det. Man har menat att det är brister i såväl utbildning som när det gäller materiel och däremot så har det föreslagits om jag har förstått det rätt att det skulle ingå färre i dom här grupperna. Är din uppfattning att det behövs både fler personer och bättre utbildning och materiel eller vad är det viktigaste utav det här om tänker sig att man har en sådan här situation där vi har möjligheterna. Som det är nu är det viktigare att behålla så pass många som det är nu eller är det viktigare att få?

HR: Utbildning och utrustning är utomordentligt viktiga för dessa så att det inte blir felhandlingar när det gäller utbildningen och att de har en utrustning så att dom verkligen kan göra det som man väntar sig av dom. Sedan när det gäller antalet så jag det när det gäller dom här 132 som vi har idag så räcker dom alltså inte mer än till 10 personer när det är som sämst och vi kan upp till det dubbla men det räcker inte ens det. Så skall man minska på det så blir det ganska meningslöst. Vi har alltså kommit fram till det dubbla 266 för att det skall vara någonting som går att verkligen operera med under en veckas terroristangrepp. Vilket inte är orealistiskt, det har man ju sett på olika håll i världen. När förhandling skall pågå, när man skall trötta ut dom. Det måste finnas den här styrkan. Vi har också sett lite grann på kärnkraftverken och ett angrepp där som möjligen kan ställa till lite speciella krav. Kärnkraftverk har vi ännu kvar ett antal år så att det var den bedömning den här gruppen kom fram till alldeles enhälligt och det bedömdes inom polisverket vara ett vettigt förslag.

PEN: Stefan?

SRB: Ja jag noterade att du sa att i Sverige till skillnad från Norden i övrigt t.ex. så kan man begära militär förstärkning beroende på gällande lagstiftning. Om man då tittar på det här med terroristangrepp och kanske lägger in någon form av sabotagehot eller någonting sådant som gör att den här frågan blir något större i vidden i alla fall. Skulle man ha något behov av att se över det i någon lagstiftning eller fungerar det bra som det är?

HR: Nja, då kommer vi alltså in på en helt annan fråga. Den mycket bekymmersamma ur lagstiftningssynpunkt besvärliga, mycket besvärliga frågan om sådana här sabotageförband och sådant som ... inledning till ett krigsskede, frågan är var går gränsen här mellan vad som är fred och icke fred. Detta är någonting som kräver speciella överväganden och som man ju håller på med. Jag vet inte om det är kommissionens uppgift att gå in på det. Men det är alltså en fråga som kräver mycket speciella överväganden. Jag är naturligtvis helt öppen för att dom att det måste finnas speciella förband som är beredda att möta detta. Och att dom också måste stå under polisiärt befäl så länge vi befinner oss i en fredssituation, men det är bekymmersamma frågor att avgöra det är jag inte beredd att ge något svar på här. Men jag vitsordar att det finns behov av åtgärder som kan sättas in mot sabotageförband, en kombination av militär och polis.

PEN: Jaha då skall då

HR: Jag kanske skulle lägga till då när det gäller den här frågan om huruvida terrorismen skall bekämpas av säkerhetstjänsten eller polis. Det är möjligt, och nu talar jag alldeles öppet, att Hans Holmér har gett er en annan uppfattning och stöder sig på sina erfarenheter från den tid han var chef för säkerhetstjänsten. Då förhåller det sig på det sättet när det gäller den här delen så blev Hans Holmér aldrig i egentlig mening chef för säkerhetstjänsten. Han deltog aldrig och blev inte heller informerad om det internationella samarbetet inom säkerhetstjänsten därför att det förbehöll sig Carl Persson själv på den tiden. Det kan alltså påverka Hans Holmérs sätt att se på det.

PEN: Hans Holmér har alltså pläderat för den uppfattning att det bör vara en reguljär polisuppgift i princip, därför att sambandet samverkan mellan terroristverksamhet och vanlig "kriminell verksamhet" brottslig verksamhet att man då utifrån de erfarenheterna man hade då inte hade några i och för sig ... var medveten om det här kommunikationsproblemet mellan vilket då kan förklaras av det faktum

OB:uppenbarligen uppfattat detta som ett allvarligt problem på den sidan får jag fråga då också om det har behandlats systematiskt i diskussionen er emellan om alla argument s.a.s. är handlagda från ömsesidor och om ni har en gemensam uppfattning om att det problemet finns och att det bör åtgärdas eller så. Men din uppfattning är tydligen att det i stora drag fungerar väl och att det finns vederbörliga kontakter även på lägre operativ nivå.

HR: Jag är överraskad över att Hans Wranghult framför något sådant. Det är nämligen så att vi har regelbundna, jag nu under den unika situationen så har vi inte haft det, men annars är det regelbundna möten mellan ledningen för rikspolisstyrelsen och ledningen för stockholmspolisen där Wranghult är med, där vid talar öppet om alla samarbetsproblem kan finnas och där detta aldrig har väckts annat än i den form att man kommit överens om vilka personer som skall vara givare och mottagare av de här informationerna och på vilken nivå och vi är fullständigt ense om det och det fungerar dagligen naturligtvis när det är behov av det träffas man. Dt är nästan dagligen som dessa annars regelbundet människorna på kommissariennivå eller det är märkligt att det förs fram kritik som inte har förts fram till oss men för då hade vi försökt att tillgodose de synpunkterna. Men jag tror att det fungerade efter vad jag har förstått så fungerar det bra.

PEN: Det har väl sagts det att vid de sammanträdena så är man ju helt ense om den öppenhet s.a.s som skall finnas. Problemet uppstår när man går ner i hierarkin s.a.s. och man ifrån säkerhetsavdelningens sida ... kanske håller för att använda ett vardagligt uttryck tjuvhåller på informationen därför att det ligger i säkerhetstjänsten eller att man i naturen ändå s.a.s att hålla på sin kunskap.

HR: Det är i och för sig en egenskap som finns hos säkerhetsfolk men inte när det gäller det här området. Det är ju självklart när det är frågan om spioneri men också kanske subversion då det gäller svenska medborgare och deras integritet men på spioneriområdet är man ju oehört försiktigt naturligtvis för där gäller det ju, det är fråga om risk för livet om man sprider information. Här har man ju alla en gemensam fiende s.a.s. alla är inställda på att möta denna med alla medel som finns. Jag kan inte föreställa mig att det kan finnas en sådan motivation att

hemlighålla någonting som man vet tvärtom bör man väl vara glad för att man kan ge någonting.

KAE: Förlåt menar du terrorism i allmänhet eller menar du Palmeärendet?

HR: Palmeärendet har jag inte satt i samband med terrorism för det vet vi ingenting om och det är ju som sagt inte något utslag av terrorism.

KAE: Det ges idag såvitt jag förstår inte ut någon skriftlig information om terrorism till övriga polisdistrikt.

HR: Jag kan inte svara på det jag känner inte till det.

PEN: Kan vi då lämna den för ögonblicket i varje fall och titta liten grann på det här livvaktsskyddet som vi också ha talat om vid våra tidigare sammanträffande och där vi också stöter på en organisatorisk fråga och en dualismen i aktiviteterna mellan å ena sidan äkerhetsavdelningen och å andra sidan stockholmspolisen, en skillnad som kan i varje fall tillräckligt sett kan markeras ytterligare i den mån man i från stockholmspolisen tar över den utbildning s.a.s skapar en egen modell eller en egen variant på en sådan här livvaktmodell. Och du .. alla verkar ju vara ense om att det inte är. Att det hade varit bättre i varje fall s.a.s. om man hade en integrerad en sammanhållen organisation för den typ av verksamhet. Däremot så är ju meningarna då kanske något mer delade var den bör ligga i så fall. Du har väl vid tidigare tillfällen när vi talats vid sagt att säkerhetsavdelningen är den naturliga mantalsskrivningsadressen för en sådan organisation. Jag utgår ifrån att du har samma uppfattning nu som för några veckor sedan när vi talades vid om det här.

18
28/10/84

HR: Ja det har jag. För det första är det klart att livvakter måste i viss mån finnas runt om i landet, så det måste alla polis eller i varje fall i de större städerna ha livvaktsutbildade människor. Men Stockholm är speciellt här har vi statsledningen, kungafamiljerna och ambassader. Och då ser jag det som rätt stora praktiska fördelar med att ha detta sammanhållet. Utbildning och utrustning och lönesituation, befordran och allt detta gör att det är fördelaktigt därför att det annars kan finnas en viss risk att det blir någonting som kan kallas A och B-lag i det här sammanhanget. Det får psykologisk ogynnsamma effekter. Det är sådana här praktiska synpunkter som talar för det, och det är ju inte heller fråga om så stor grupp att det behöver bli ohanterligt. Och då tänker jag alltså för livvakter för de här reguljära mera reguljära uppgifterna förutom det som vi svarar för idag, kungliga familjen, regeringen och riksdagens talmän också dom ambassadörer som behöver numera regelmässigt bara några få så det är inte fråga om någon stor förändring. Men det är fördelaktigt. Och sedan menar jag alldeles betämt att det är bäst att en grupp ligger på, tillhör säkerhetstjänsten, dels naturligtvis av det skälet att vi är ansvariga för brott mot rikets säkerhet som det ändå är väsentligen frågan om här. Det är alltså kungliga familjen, regeringen och riksdagens talmän det är ju vårt ansvar, rent legalt. Och då är lätt att ta med de här ambassadörerna också. Det är ändå samma sorts hotbild det är fråga om. Fördelen med det är förutom att man då kan ge dessa en mycket snabb information, det är rätt korta vägar mellan informationsmottagare och dom som hos oss är det vidare till dom som är ansvariga för livvaktsiänsten.

18
 Messager

PEN: Så den

HR: Ja dom här ambassaderna det finns som regel någon agent och det är klart men går man dag efter dag så .. och inte har den skolningen så kan risken finnas att man engagerar sig på ett sätt som inte är förenligt med våra krav.

PEN: Den nuvarande utvecklingen alltså är det är olyckligt i varje fall ... att man liksom utbildar och där man, vidgas det hela mellan stockholmpolis och säkerhetspolisen s.a.s. Tidigare var den gemensamma utbildningsbasen den gemensamma filosofin den gemensamma kulturen kanske om man nu skapar en utbildnings.... så kanske man får andra modeller andra sätt att operera, andra sätt att agera i den här verksamheten.

HR: Ja utbildningen är väl i stort sett detsamma och sköts av oss, men sedan är det tilläggsutbildning och träning och sådant som kan variera lite grann därför att det faktiskt inte finns

PEN: men själva Stockholm skall väl också ta hand om basutbildningen såvitt jag har förstått.

KAE: Dom har redan påbörjat det i höstas ja. Driver egna kurser ja. Får jag ställa en fråga där. Livvaksverksamheten har utretts inom stockholmspolisen och även säkerhetsavdelningen har gjort en intern översyn. Är den här frågan möjligen under övervägande f.n. inom rikspolisstyrelsen s.a.s. hos ledningen, om någon organisationsform?

HR: Nej, frågan vilar i avvaktan på juristkommisionen så vi kan inte ta någon ställning. Sådållvida ser vi ju på samma sätt i Stockholm och på rikspolisstyrelsen att det bör vara en sammanhållen grupp. Men om huvudmannskapet har vi skilda uppfattningar.

PEN: Ja om vi sedan och det har vi också talat om vi bryter ner den här frågan på just den här händelsen och med den som utgångspunkt i varje fall talar om livvakteri och personskydd i enskilda fall och hur man håller vederbörande informerad. Jag utgår ifrån att du vid förra tillfället då inte ville göra avkall på den princip som ni har haft i princip nämligen att det är det s.k. objektet som i princip då ytterst bestämmer i vilken utsträckning och i vilka situationer som vederbörande skall ha det här skyddet. Men samtidigt så gäller det att informera honom om den hotbild som råder s.a.s. så att dom riskerna minimeras i varje fall inom inom den ramen och jag vet väl att och det har ju också sagts och det är ett känt faktum att Olof Palme var i vissa hänseenden ganska .. hade en mycket bestämd uppfattning om den privata sfär som han ville ha s.a.s. och ni hade vid vissa ju då samtal med honom för att informera och kanske också övertyga honom om behovet av att ha kanske en tätare bevakning. Men det är väl din uppfattning föreställer jag mig som sagt att det här är egentligen ytterst då objektet som styr omfattningens intensitet så att man inte tvinga på en person ett skydd av den här typen.

HR: Ja enligt nuvarande ordning så kan man inte

PEN: Nej jag menar man kan ju tänka sig att man efteråt

HR: Ja det är ju lite svårt att tänka sig någon slags lagstiftning om om att statsministrar och annat skall vara underkastade utan det för väl ändå vara så att regeringen får ha det omdömet att vara tillräckligt säkerhetsmedveten. En sådan här händelse ger ju anledning till ett annat tänkande i fortsättningen. Nu är det ju så att Olof Palme gjorde aldrig några svårigheter när det verkligen var hot, alltså konkreta hot då var han ju väldigt ... accepterade han att vara omgiven av livvakter. Men

PEN: Men i vissa situationer hade han en annan uppfattning ...?

HR: Ja när det inte förelåg någon hotsituation alltså. Och det var ju Från tid till annan kom det hot men många var naturligtvis ingenting det var lätt att genomskåda att det inte var någonting. Men när det var ett allvarligt hot så böjde han sig.

PEN: Men han eller ett objekt s.a.s. kan ju göra en annan hotbilda-bedömning än vad säkerhetspolisen gör s.a.s.

HR: Nej det upplevde jag aldrig några svårigheter med Olof Palme. Han god tog våra bedömningar alltid.

PEN: Är det några bekymmer eller några konkreta svårigheter som du kan dra dig till minnes eller kan erinra dig när det gäller exempelvis ledningsförhållandet mellan säkerhetsavdelningen och den lokala polismyndigheten när säkerhetsavdelningens livvakter är i tjänst s.a.s.

HR: Nej det har vi aldrig upplevt. Och det ser jag inte heller att det skulle kunna

PEN: Begravningen gick mycket bra s.a.s. i det här hänseendet. Där hade man ju liksom sakerna på sin kvantitativa och kvalitativa på sin spets s.a.s.

HR: Det är ju dock en daglig företeelse vi har ju livvakter och har haft det på statsråd från tid till annan och under längre perioder och på ambassadörer. Detta är aldrig något problem.

PEN: Kjell Arne?

KAE: Tog du personligen upp hotbilden som fanns med Olof Palme?

HR: Det var aldrig aktuellt för mig att framföra alltså informera honom om ett hot. Utan det var ju många, hoten kom många gånger och det vararbetade det var inte frågan om något protokoll utan det framfördes då någon gång av Sven-Ake Hjälmsroth men i allmänhet av livvakterna eller livvakternas chef oftast Sixten Jansson. Och det ligger i sakens natur för de kom mycket snabbt och då informerade man på en gång oavsett dygn. Jag har inte anledning att informera om något speciellt hot.

KAE: Togs det upp vid dom här månadssammanträdena med Kjell Larsson motsvarande i statsrådberedningen.

HR: Ja naturligtvis om det var något hot och då informerade vi honom men annars det är ju inte något lämpligt forum för att diskutera aktuella akuta hot. Den allmänna bilden det är säkerhetsbilden tas ju alltid vid dom sammanträdena.

KAE: Fanns det några akuta hotbilder mot Palme strax före mordet?

HR: Nej, inte på den sidan om nyåret där, nu hade jag semester så jag var inte precis i tjänst dagarna före. Men jag har ju dagliga kontakter och andra bedömde ju faktiskt läget som, ja inte ovanligt lugnt men det fanns ingenting i någon akut hotbild då, på hela januari och februari.

5 kap 1 § sekretesslagen

HR: Ja nu minns jag inte Men jag upplever det inte så att det var något hot emot Palme då.

KAE: Är det rätt uppfattat att ni hade uppfattningen att Palme borde ha livvakt ständigt?

HR: Ja på det sättet som Thorbjörn Fälldin hade det och Ola Ullsten hade det och var lite negativ till en början men han böjde sig sedan, vi tyckte det var en bra ordning och det föreslog vi också för Olof Palme. men han var mycket bestämd på den punkten.

KAE: Beträffande ...

HR: Och det innebar också han ville heller inte ha någon bevakning av sin bostad alltså nu när han bodde på Västerlånggatan inte någon polis eller ABAB-vakt eller någonting sådant där som skulle finnas utanför eller i närheten. Och han var också mycket bestämd på den punkten att det inte var bara livvakt han ville undvara utan också någon slags ja vad skall vi säga spaning omkring avståndsspaning eller hur man nu skall uttrycka det ville han heller inte ha. Han ville vara helt fri från polisiär bevakning.

KAE: Ja tack.

PEN: Vet du hur livvakterna s.a.s. uppfattade det här s.a.s. att dom att han gjorde ju sina utflykter s.a.s. utan att dom visste om det?

HR: Ja sådant är ju besvärligt för livvakter som ... det var inte bra det där. Men det var ju så som statsministern ville ha det. Ordningen var den att självklart så var livvakterna alltid tillgängliga, gripbara men naturligtvis inte på minuten då för det var ett visst reseavstånd men statsministern hade alltid direkt telefonkontakt. Möjlighet att få dom tillgängliga.

PEN: Dom var ju något vad heter det nu modernt uttryck frusterade när dom upptäckte då på fredagen att han på torsdagen hade varit på Ströms och köpt en kostym utan att dom hade en aning om det.

HR: Ja det var en stor brist att statsråden inte lämnade information om sina ändringar i program och sådana där improviserade händelser, det är klart det är inte lätt att tänka på men det är någonting som man nu har fått lära sig, nu måste vi informera om även avvikelser från programmet.

PEN: Olof?

OB: Nej

PEN: Någon annan?

KAE: Vi har en fråga kvar kanske som rör förhållandet mellan de centrala myndigheterna. Frågan var ställd ungefär som så om den svenska polisen har lämplig organisation i stort när det gäller att agera i en sådan situation som hände när statsministern mördades. Frågan rör då larmfrågor, informationsfrågor mellan olika centrala myndigheter etc. Har du några synpunkter på den frågan?

HR: Ja detta är naturligtvis primärt ett ansvarsområde för regeringen men där vi känner att vi har en viktig del. Det här har vi arbetat på ganska intensivt under tiden efteråt med anledning av de erfarenheter som detta gav anledning till. Vi är inte framme vid något beslut ännu från regeringens sida men har kommit ganska långt på ett system som innebär då att man har jourtjänst i dom olika berörda instanserna och sedan då ett kommunikationssystem. Tanken från rikspolisstyrelsen sida så skulle det vara ett förslag och komma att se ut på det här sättet om vi.. då har vi satt oss själva i centrum med de informationer

PEN: ... utrikes, justitie, statsrådsberedningen, statschefen, riksdagen, luftfartsverket, tullverket, överbefälhavaren, rikspolisstyrelsen, regionala ...

HR: Ja de är alltså och det är då baserat på att det finns på jour eller beredskap och det vet vi då att det finns i alla dom här enheterna. Vid det här tillfället så fungerade den någorlunda även om man då inte precis på en gång kände ansvaret för vem man skall informera men regeringen, självklart, fick ju information. Sedan informerades tog jag reda på att ÖB hade blivit informerad. Men ja, regeringen och riksdagen och kungen tänkte jag precis inte på då. Jag visste att kungen var långt borta. Och var Ingemund Bengtsson fanns det visste jag inte så att det var inte precis aktuellt. Men ÖB och framför allt regeringen naturligtvis också ÖB.

PEN: Överbefälhavaren fick det via försvarsstaben som fick den via Washington.

HR: Ja just det. Men vi informerade oss om att dom var informerade.

KAE: Du kollade upp den fråga särskilt om ÖB hade blivit underrättad?

HR: Ja just det med Sven-Åke Hjälmsroth.

PEN: Det här skulle vara en normal alarmerings.... vid en extraordinär situation ...?

HR: Som framgår av det så hade jag samtal tidigt på morgonen men då efteråt med Sven-Åke Hjälmsroth det var då jag kontrollerade hur det hade gått med informationen. Och det sköttes ju då under natten av Sven-Åke Hjälmsroth som

KAE: Jaha, så då på morgonen när du pratade med honom så tog du upp frågan

HR: Jag kontrollerade att

PEN: Ja det är väl dom centrala funktionerna om vi nu talar i direktivens termer som vi själva har arbetat med i det här sammanhanget. och som ju är naturliga i extraordinära situationer. I varje fall i ett initialskede om man inte riktigt vet hur extraordinär den är.

HR: Ja så till vida var den extraordinär att vi satt utan regering. Men om någonting annat skulle inträffa så måste ju dom här veta det annars var det för oss framstår det på en enda gång som alldeles uppenbart att detta hade inte några militärpolitiska aspekter och inte heller bedömde vi det som eller rättare sagt att det var lika uppenbart att det inte var frågan om någon slags statskupp eller något inledning till detta utan det var någonting annat.

PEN: Länsstyrelsen är inte med?

HR: Nej, det är den inte. Jag vet inte vad de skall kunna

PEN: Det här är alltså ett förslag som ...

HR: Ja det är det.

KAE: Den omständigheten att beslutsstrukturen inom polisväsendet är inte alltid så att rikspolisstyrelsen är s.a.s. chef över de lokala och regionala polismyndigheterna. Är det en omständighet som väl kan göra att rikspolisstyrelsen inte alltid får den information man borde få de lokala myndigheterna?

HR: På den frågan kan jag svara nej. Efter en förändring som har skett nyligen då i den lokala polisorganisationen skall informera rikspolisstyrelsen om alla extraordinära händelser. Så den delen saknar vi väl inte. Det är det inte något fel, men däremot så saknar vi ju dom befogenheter som dom här informationerna ger anledning till. Det är en konstig ordning att inom de extraordinära situationer, i ett ordinärt läge så är det klart att det är bra med stor självständighet och decentralisering av makt, det passar i ett demokratiskt samhälle, men i extraordinära situationer borde utan någon större formell procedur rikspolisstyrelsen ta över. Det ansvar som vi nu äntligen ha fått det menar jag att det skulle vi ha haft på ett mycket tidigt stadium att sköta utredningen därför att det innebär att då har man garanti för att hela landets samlade resurser polisiärt och i annat avseende finns tillgängliga och också att man tar dom internationella kontakter som vi är ensamma om. m

PEN: Nils-Olof?

NOB: Du talade om att de lokala polismyndigheterna numera i alla fall skall underrätta rikspolisstyrelsen om extraordinära händelser. Men här under mordnatten så var det kanske den motsatta situationen som är lite intressant och det är på vilket sätt dom lokala polismyndigheterna fick information om händelsen. Nu fick dom det delvis genom rikslarmet men om man bortser från det finns det några andra kanaler varigenom exempelvis rikspolisstyrelsen genom sin jour eller liknande kan underrätta alla landets polismyndigheter om en händelse av det här slaget. Det kunde ju ha varit aktuellt att vidta åtgärder ute i landet.

sationer.

DV: Om man tittar på hur det har varit i det här fallet. Savitt jag förstod, så är det så att man ifrån åtminstone vissa håll inom polisen har framfört klagomål mot åklagararna till dig, innebärande att de inte har varit tillräckligt aktiva och drivande. Är det en bedömning, som du delar, att det hade varit önskvärt att man hade haft aktiva och drivande åklagare?

HR: Jag bedömde nog, att Hans Holmér hade fog för att det under en period inte var tillräckligt aktiv ledning från åklagarnas sida. Jag är ju självklart medveten om de stora svårigheterna när det gäller spaningsmord av den karaktären, där jag även under min tid som riksåklagare hävdade den uppfattningen att, när utredningarna ligger på spaningsstadiet så skall åklagarna hålla sig mycket i bakgrunden och huvudsakligen bli informerade för att kunna vid behov fatta beslut om tvångsmedel och annat och ta ställning till sådana frågor men av det skälet att åklagarna naturligtvis inte är professionella, när det gäller spaningsarbete. Utan det är polisen som har den träningen och utbildningen. Men det fanns lägen här, i det här spaningsskedet, då det faktiskt ändå hade kunna vara önskvärt att åklagarna hade kommit med litet mera preciserade krav.

DV: Om man skall dra lärdomar av det här fallet, innebär det då t.ex. att, om det inträffar sådana här saker, så bör man från åklagarmyndigheterna på ett tidigt stadium avsätta ett tillräckligt antal åklagare som s.a.s. har till uppgift att aktivt följa utredningsarbetet, för att kunna vara inlästa och klara, om det uppstår situationer, där det krävs mer aktivt åklagararbete?

HR: Nej, naturligtvis inte därför att den lagstiftningen eller nuvarande ordning den är ju ganska klar. Vi kan inte ta över den. Däremot så skulle man väl möjligen med någon pressning av dom ordalag som finns i vår instruktion kunna tolka att vi kunde sätta in rikskriminalen och kanske säkerhetsavdelningen folk, men det skulle inte exkludera Stockholm och då vore det ganska meningslöst. Det är därför som det krävdes ett förordnande av regeringen här som nu kom från säkerhetsavdelningens folk. Men det skulle inte exkludera Stockholm och då var det ganska meningslöst. Det är ju därför som det krävdes ett beslut om förordnande av regeringen som det kom.

DV: Ja, vad jag tänkte på det var vad du sade beträffande den här livvaksfrågan och det var naturligt att det låg på Säk därför att det mot rikets säkerhet.

HR: Ja, men mordet på Olof Palme är ju inget brott mot rikets säkerhet.

DV: Nej, statsministern på det sättet ja. Nej jag bara undrade hur ...?

HR: Nej, det kan man ju inte gärna tolka det som.

PEN: Då får vi tacka dig Holger för att du ville komma hit.